

**ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра іноземних мов та методики викладання

**ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

Статус: обов'язковий компонент освітньо-професійної програми

2023-2024 навчальний рік

Кількість годин, відведених на ОК

№ ОК	Семестр	Кількість кредитів / год.	Тривалість/ (тижнів)		Форма контролю
			денна	заочна	
ОК 9	2	9/270	6	3	диф.залік

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Одним із першочергових завдань системи вищої освіти в Україні є формування особистості майбутнього вчителя, який має бути озброєним сучасними науковими знаннями, що складають основу його професійної діяльності, та володіти комплексом необхідних фахових знань. У цілеспрямованому формуванні педагогічної техніки та майстерності виняткова роль належить педагогічній практиці здобувачів вищої освіти, у процесі якої здобувач має використати всі знання, навички та вміння, набуті з психолого-педагогічних, мовних, медико-гігієнічних та суспільствознавчих предметів. Специфіка педагогічної практики на робочому місці вчителя (старша школа) полягає у самостійності виконання практикантами повноцінної професійної навчально-виховної діяльності.

Педагогічна практика у старших класах (10–11 класи) закладів загальної середньої освіти проводиться на 1 курсі у II семестрі впродовж шести тижнів.

Метою педагогічної практики є розвиток у здобувачів вищої освіти:

- умінь здійснювати діяльність з навчання англійської мови та зарубіжної літератури в навчально-виховних закладах на базі сформованої у них іншомовної компетенції та знань основ теорії методики, педагогіки та психології;
- умінь поєднувати теоретичні знання методики викладання англійської мови та зарубіжної літератури з практичною діяльністю навчання учнів старшого шкільного віку;
- забезпечення практичного пізнання здобувачами вищої освіти закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації;
- умінь вирішувати конкретні методичні завдання відповідно до особливостей організації педагогічного процесу в ЗЗСО;
- потреби систематично поновлювати свої знання і творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Практиканти мають оволодіти системою професійних умінь у процесі проведення навчально-виховної та дослідницької роботи на старшому ступені навчання англійської мови та зарубіжної літератури.

Основні завдання педагогічної практики на робочому місці вчителя англійської мови та зарубіжної літератури

Головним завданням педагогічної практики є інтеграція педагогічної науки й передової практики. Основним завданням педагогічної практики є поглиблення і закріплення теоретичних знань з метою всебічного застосування в процесі педагогічної діяльності. Педагогічна практика в школі (10-11 класи) розпочинається з оволодіння здобувачами вищої освіти вміннями і навичками комплексно спостерігати і аналізувати навчально-виховну роботу на уроці й у позакласній діяльності, самостійно планувати і проводити її з учнями старшого шкільного віку з урахуванням вимог програми та вікових й індивідуальних особливостей учнів.

Завданнями практики також є:

- формування у практикантів умінь планувати й проводити уроки з англійської мови та зарубіжної літератури за різною структурою, застосовувати різноманітні технології навчання з метою розвитку в учнів старшого шкільного віку пізнавальних потреб та інтересів до вивчення англійської мови і зарубіжної літератури та розвитку в школярів навичок самостійної навчальної діяльності.
- навчання здобувачів освіти успішно розв'язувати дидактичні та виховні завдання під час проведення уроків і в позакласній роботі, а також організації індивідуальної роботи з учнями в залежності від їхніх особливостей.
- формування та стимулювання інтересів практикантів до науково-дослідницької роботи в галузі методики навчання англійської мови та методики викладання зарубіжної літератури.

У процесі педагогічної практики відбуваються такі процеси:

- формування у здобувачів освіти стійкого інтересу до майбутньої професійної діяльності;
- закріплення та поглиблення психолого-педагогічних, методичних, мовних і літературних знань у процесі їхнього застосування для вирішення конкретних навчальних завдань;
- свідоме застосування практикантами теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;
- формування та розвиток професійних навичок і вмінь;
- розвиток вміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;
- ознайомлення із сучасним станом навчання англійської мови та викладання зарубіжної літератури в школі, перспективним педагогічним досвідом;
- формування творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

Педагогічна практика передбачає:

- ознайомлення з напрямками, формами, методами навчально-виховної роботи закладів загальної середньої освіти (бесіди з адміністрацією школи, вчителями, класними керівниками; знайомство з організацією та змістом роботи методичного об'єднання вчителів іноземних мов і зарубіжної літератури; вивчення шкільної документації; планів роботи освітнього закладу, планів виховної роботи класних керівників, вимог до ведення класного журналу, ознайомлення з календарно-тематичними та поурочними планами вчителів англійської мови і зарубіжної літератури, планами роботи гуртків, з обладнанням навчальних кабінетів);
- планування навчально-виховної роботи на весь період педагогічної практики;
- роботу на посаді вчителя англійської мови і зарубіжної літератури старшої школи;
- підготовку звітної документації та участь у підсумкових заходах з педпрактики в університеті.

Основні професійно-методичні вміння здобувачів вищої освіти

Під час педагогічної практики на робочому місці вчителя практикант повинен оволодіти основами конструктивно-планувальних, комунікативно-навчальних, організаційних та дослідницьких умінь і реалізувати їх в умовах самостійної роботи у такому обсязі:

1. Конструктивно-планувальні вміння:

- а) складати плани-конспекти серії уроків за темою з урахуванням різних умов навчання (старший ступінь) і рівня підготовки учнів; визначати цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання;
- б) обирати ефективні прийоми досягнення сформульованих цілей із урахуванням вікових особливостей учнів старшого шкільного віку;
- в) визначати типи вправ та послідовність їх виконання згідно з етапами оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, а також з урахуванням труднощів засвоєння навчального матеріалу і рівня підготовленості учнів;
- г) використовувати реальні та проектувати навчальні мовленнєві ситуації, а також відповідний їм мовленнєвий матеріал для сприймання і засвоєння мовних одиниць, що вивчаються, та їх застосування в мовленнєвій діяльності;
- д) використовувати наявні технічні засоби і створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків;
- е) складати план позакласної роботи з англійської мови та зарубіжної літератури ;
- е) складати план та сценарій позакласного заходу англійської мови та зарубіжної літератури.

2. Комунікативно-навчальні вміння:

- а) встановлювати і підтримувати засобами англійської мови і зарубіжної літератури різноманітні мовленнєві контакти: вчитель – клас, вчитель – учень, учень – учень тощо;
- б) адаптувати свій іншомовний мовленнєвий досвід до рівня вимог програми та мовленнєвої підготовки учнів; раціонально використовувати рідну мову;
- в) визначати об'єкти контролю мовленнєвої діяльності учнів і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання;
- г) помічати помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення (перепитування, зорова, вербальна та схематична наочність, екстралінгвістичні засоби тощо).

3. Організаційні вміння:

- а) організувати виконання накресленого плану;
- б) забезпечувати мовленнєву діяльність учнів згідно з планом уроку;
- в) вносити методично виправдані корективи в плани уроків з урахуванням умов навчання;
- г) навчати учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи;
- д) раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей учнів старшого шкільного віку;
- е) проводити навчальні ігри, в тому числі рольові, з урахуванням вікових особливостей;
- є) здійснювати різноманітні прийоми активізації учнів старшого шкільного віку;
- ж) методично доцільно застосовувати традиційні наочні посібники, аудитивні, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;
- з) проводити позакласні заходи англійською мовою або організовувати їх на матеріалі творів зарубіжної літератури, організовувати їх згідно зі складеним планом і сценарієм.

4. Розвивально-виховні вміння:

- а) реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал мовленнєвого матеріалу серії уроків;
- б) формувати і розвивати інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня, його пізнавальні інтереси;
- в) вирішувати завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів старшого шкільного віку.

5. Дослідницькі вміння:

- а) вивчати ставлення учнів до предметів і виявляти рівень сформованості їхніх мовленнєвих навичок і вмінь;
- б) проводити з урахуванням старшого ступеня навчання методичний аналіз мовного і літературного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;
- в) проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків і серій уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;
- г) спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів, переносити ефективні прийоми і форми роботи в практику своєї педагогічної діяльності;
- д) вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи інноваційні форми та методи навчання.

Зміст та організація діяльності студента-практиканта

Під час педагогічної практики студент виконує обов'язки вчителя англійської мови, зарубіжної літератури та помічника класного керівника. Праця студентів на штатних посадах здійснюється без оплати. Під час практики студенти можуть залучатися для надання допомоги базі практики, але характер усієї праці повинен суворо відповідати профілю навчання і по тривалості не заважати виконанню учбових завдань.

Протягом всієї практики здобувачі освіти повинні чітко виконувати прийняті на базі практики правила охорони праці й протипожежної безпеки з обов'язковим проходженням інструктажу (на робочому місці).

Зміст навчальної роботи практиканта під час педагогічної практики складається з таких видів діяльності:

- ознайомлення зі специфікою діяльності школи відповідного типу (загальноосвітньої, спеціалізованої, ліцею, гімназії та інше);
- планування навчально-виховного процесу та проведення уроків і позакласних заходів;
- участь у роботі методичного об'єднання вчителів іноземної мови і зарубіжної літератури, в семінарах студентів-практикантів, у підсумкових заходах з педпрактики.

Зміст позакласної роботи студента-практиканта з англійської мови та зарубіжної літератури складається з таких компонентів:

- вивчення системи роботи вчителя англійської мови та / або зарубіжної літератури, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до англійської мови й літератури;
- оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами англійської мови й літератури;
- опанування знань та вмінь з питань підготовки та проведення позакласної роботи з англійської мови та зарубіжної літератури: тижнів англійської мови та зарубіжної літератури, бесід, конференцій, диспутів, вечорів, екскурсій, випуск стіннівок англійською мовою тощо.

Зміст дослідницької роботи студента-практиканта складається з таких компонентів:

- вивчення наукової літератури;
- узагальнення досвіду викладання англійської мови та зарубіжної літератури в школі;
- наукові спостереження, вивчення досвіду, проведення елементів експериментального дослідження за темами магістерських робіт.

Критерієм якості проходження здобувачами вищої освіти практики на робочому місці вчителя (10-11 класи) є набуття низки компетентностей:

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі загальної середньої та фахової передвищої освіти за предметною спеціальністю 014.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література), що передбачає застосування інновацій у процесі навчання та проведення наукових педагогічних досліджень і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗК)

ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК 2. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК 3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, приймати обґрунтовані рішення у професійній та дослідницькій діяльності, прогнозувати й презентувати її результати, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.

ЗК 4. Здатність дотримуватися принципів академічної доброчесності у професійній діяльності та під час виконання науково-педагогічних досліджень, спроможність формувати в здобувачів освіти культуру академічної доброчесності.

ЗК 5. Здатність до ефективної комунікації (усної та письмової) державною та англійською мовами на основі етичних принципів та норм.

ЗК 6. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності, обробляти й аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спроможність генерувати нові ідеї, мислити логічно, критично, аналітично, абстрактно, аналізувати та синтезувати.

ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ФК)

ФК 1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 2. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ФК 3. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в здобувачів освіти ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК 4. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації здобувачів освіти до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати в них обґрунтовану позитивну самооцінку.

ФК 5. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК 6. Володіння концептуальними основами структури і змісту освітнього процесу, уміння застосувати отримані теоретичні знання в педагогічній діяльності та виконувати основні професійно-методичні функції.

ФК 7. Здатність застосовувати сучасні освітні технології, інноваційні методи, прийоми, засоби навчання в професійній діяльності, структурувати та організовувати навчальний матеріал відповідно до вимог типових освітніх програм.

ФК 8. Здатність моделювати освітню діяльність в закладах освіти різного типу з урахуванням індивідуальних і вікових особливостей здобувачів освіти.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (ПК)

ПК 1. Володіння всіма складниками англomовної комунікативної компетентності та здатність використовувати її в процесі професійної і міжособистісної комунікації у сферах усного і писемного мовлення.

ПК 2. Знання основних періодів розвитку літератури, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та здатність використовувати їх у професійній діяльності для організації успішної комунікації.

ПК 3. Здатність аналізувати художні автентичні тексти, здійснювати дискурсивний аналіз мовного і мовленнєвого матеріалу, формувати уявлення про етичні та моральні норми поведінки, прийняті в англomовному середовищі.

ПК 4. Здатність моделювати та реалізовувати освітній процес, проектувати індивідуальні освітні маршрути здобувачів освіти з англійської мови та зарубіжної літератури, планувати і проводити навчальні заняття та виховні заходи, володіти технологіями, методами і прийомами навчання, оцінювати їх ефективність і розробляти шляхи вдосконалення в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.

ПК 5. Здатність проектувати форми та методи контролю якості навчання англійської мови та зарубіжної літератури, здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання здобувачів освіти на засадах компетентнісного підходу, обирати та розробляти ефективні види контрольно-вимірjувальних матеріалів.

ПК 6. Здатність до використання інновацій у процесі підготовки та проведення занять і виховних заходів з англійської мови та зарубіжної літератури під час створення навчально-методичного забезпечення та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

ЗАГАЛЬНО-ПРЕДМЕТНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (РН):

РН 1. Усвідомлює цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, керується ними в професійній діяльності та демонструє здатність нести відповідальність як громадянин і професіонал за результати власної діяльності.

РН 2. Демонструє власну соціокультурну позицію в полікультурному просторі, є носієм національної культури, керується в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності та партнерства.

РН 3. Знає основні принципи, функції, сучасні форми та методи організації освітньої діяльності, методологію науково-педагогічних досліджень, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість і навички презентації результатів власних досліджень.

РН 4. Дотримується культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

РН 5. Досконало володіє державною та англійською мовами, ефективно спілкується в професійній та соціокультурній сферах, дотримуючись етичних норм спілкування.

РН 6. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки й обміну інформацією, презентації власних та спільних результатів тощо.

РН 7. Уміє діяти автономно та в команді, формулює наявні проблеми у сфері освіти, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх розв'язання, прогнозує очікувані результати.

РН 8. Володіє спеціалізованими концептуальними знаннями, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності та освітньої галузі знань, здатен до їх поглиблення впродовж життя.

РН 9. Демонструє здатність до рефлексії педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

РН 10. Демонструє вміння класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов освітнього процесу, потреб формування ключових компетентностей здобувачів освіти та інтегрованого навчання.

РН 11. Визначає та аналізує шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я- ідентичності.

РН 12. Демонструє вміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу, водночас за умов функціонування інклюзивного освітнього середовища.

РН 13. Застосовує знання з психології, педагогіки, прикладних наук з предметної спеціальності в практичних ситуаціях, здатен до виконання основних професійно-методичних функцій.

РН 14. Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування в професійній діяльності.

РН 15. Знає особливості організації освітнього процесу в закладах різного типу відповідно до індивідуальних і вікових особливостей здобувачів освіти.

ФАХОВІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПРН 1. Демонструє знання сучасних норм англійської мови, особливостей використання мовних одиниць у професійному та соціокультурному контексті, світоглядних засад, ментальних особливостей, цінностей, культури англомовних країн, основних відмінностей концептуальної і мовної картини світу носіїв англійської мови та

вміння їх застосовувати для здійснення професійної комунікації та міжособистісного спілкування в усному та писемному мовленні, подолання міжкультурних бар'єрів.

ПРН 2. Здійснює лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних жанрів і стилів, а також пояснює ідейно-тематичний зміст різностильових та різножанрових літературних текстів як складної структурно-семантичної єдності взаємопов'язаних одиниць, враховуючи їх жанрово-стилістичні особливості та ідіостиль автора.

ПРН 3. Уміє використовувати лінгвістичний потенціал англійської мови, досягнення світового літературного процесу для формування духовного світу громадян України.

ПРН 4. Демонструє належний рівень загальнотеоретичної та професійної підготовки з англійської мови, зарубіжної літератури та методик їх навчання, уміння моделювати і реалізовувати освітній процес, добирати навчально-методичні матеріали, використовуючи різні джерела інформації, формулювати цілі та завдання, обирати відповідні технології, методи, прийоми навчання; здійснює самостійний науковий пошук для оптимізації процесу навчання англійської мови та зарубіжної літератури в конкретному освітянському контексті.

ПРН 5. Уміє обирати методи і прийоми контролю навчальних досягнень здобувачів освіти з англійської мови та зарубіжної літератури відповідно до цілей і завдань освітнього процесу; оцінювати ефективність контрольних-вимірних матеріалів та адаптувати їх до конкретного освітнього середовища.

ПРН 6. Здатен діяти інноваційно з метою реалізації особистісного творчого потенціалу та формування ключових і предметних компетентностей здобувачів освіти.

Проведенню практики передують настановна конференція, на якій обговорюється зміст практики, вимоги до студентів-практикантів, методичні рекомендації викладачів-методистів. Методичне керівництво практиками здійснюють керівники практик, методисти з фаху, з педагогіки та психології. Методистами з фаху на час педагогічної практики призначаються викладачі, які мають досвід викладацької роботи не менше 3 років.

Педагогічна практика здобувачів вищої освіти на робочому місці вчителя (старша школа) включає такі **етапи**:

- **початковий,**
- **проведення практики** (основний етап),
- **підсумки практики** (заклучний етап).

На початковому етапі педагогічної практики студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Бере участь у настановчій конференції, на якій з'ясовується мета, завдання педпрактики, її організаційних заняттях в університеті та школі.
2. Знайомиться з класом, вивчає календарно-тематичні плани з фахових дисциплін, класний журнал, розклад уроків та інші документи.
3. Знайомиться з додатковою літературою, яку повинен опрацювати за час практики, із змістом і формою звітності за педпрактику.
4. Складає індивідуальний план роботи на період практики.
5. Відвідує уроки вчителів, позакласні заходи, бере участь у їх аналізі, фіксує свої спостереження в щоденнику.
6. Складає тематичний план записок уроків.
7. Сплановує позакласну роботу з фаху (на вибір).

На основному етапі педагогічної практики студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Здобувач освіти допускається до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, затвердженого вчителем і методистом.

2. За час педагогічної практики здобувач освіти готує та проводить на належному методичному рівні заплановану кількість уроків: 5 заочних уроків з англійської мови та 2 уроки із зарубіжної літератури. Зважаючи на те, що здобувачі вищої освіти проходять педагогічну практику на робочому місці вчителя, кількість проведених практикантом уроків може бути значно більшою, однак по завершенню практики він має здати на перевірку методистові не менше зазначеної кількості планів-конспектів проведених уроків із англійської мови і зарубіжної літератури.

Для цього необхідно:

а) ознайомитися з рекомендаціями науково-методичної літератури;

б) продумати всі етапи уроку, обравши ефективні й доцільні форми, методи й прийоми роботи;

в) підготувати необхідні наочні посібники, роздавальний матеріал;

г) написати розгорнутий конспект уроку, погодивши його з учителем.

4. Здобувач освіти відвідує уроки, що проводять учителі-предметники та бере участь у їх аналізі.

5. Здобувач освіти відвідує позакласні заходи з фахових дисциплін, які проводять учителі, і бере участь у їх аналізі.

6. Здобувач освіти готує та проводить один позакласний захід з фахових дисциплін (на вибір), представляє сценарій проведення з обов'язковим списком використаної літератури.

7. Здобувачі освіти повинні відвідати засідання (мовознавчого, літературознавчого) гуртка, якщо таке відбувається за період проходження педагогічної практики.

Під час практики студент-практикант повинен:

- дати старшокласникам певне коло знань з англійської мови і зарубіжної літератури для набуття відповідних умінь та навичок;

- навчати здобувачів загальної середньої освіти користуватися всіма виражальними засобами англійської мови;

- забезпечити засвоєння здобувачами загальної середньої освіти літературних норм англійської мови;

- удосконалювати навички творчо-критичного читання тексту художнього твору та вміння аналізу його ідейно-тематичного змісту;

- формувати в здобувачів загальної середньої освіти навички усного та писемного мовлення;

- продовжувати виробляти міцні лексичні, граматичні, мовленнєві навички, вміння комунікувати;

- розвивати творче та критичне мислення здобувачів загальної середньої освіти, формувати вміння самостійно поповнювати свої знання з предметів й удосконалювати культуру мовлення.

На підсумковому етапі педагогічної практики здобувач освіти виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики:

● 5 конспектів проведених уроків з англійської мови (заочна ф.н. – 3 конспекти);

● 2 конспекти проведених уроків із зарубіжної літератури (заочна ф.н. – 1 конспект);

● наочні посібники, дидактичний матеріал;

● аналізи відвіданих уроків англійської мови, зарубіжної літератури в старшій школі;

● сценарій позакласного заходу з фаху (на вибір).

2. Подає звітну документацію методисту-предметнику для перевірки та оцінювання.

3. Бере участь у підсумкових заходах з педагогічної практики.

Психологічний аналіз класного колективу

Педагог у своїй діяльності безпосередньо має справу з дитячим колективом. Одним із головних завдань учителя є виховання дружного, згуртованого колективу.

Одним із завдань педагогічної практики на робочому місці вчителя є вивчення класного колективу і його психологічний аналіз. Для вивчення учнівського класу доцільно використовувати такі методи й методики: спостереження, бесіду, анкетування, ЦОЄ (ціннісно-орієнтаційна єдність) тощо.

На основі зібраного емпіричного матеріалу студент-практикант має з'ясувати:

- 1) соціально-психологічні особливості учнівського колективу, рівень його розвитку, ціннісно-орієнтаційну єдність;
- 2) стан міжособистісних відносин;
- 3) роль формальних і неформальних лідерів у системі міжособистісних відносин;
- 4) місце у класі непопулярних учнів та причини цього явища;
- 5) роль класного керівника у формуванні дитячого колективу.

Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики на класний колектив

1. Структура класу. Кількість учнів, стать, соціальний стан батьків. Скільки учнів позбавлено одного з батьків унаслідок смерті або розлучення (відзначити, як особливості виховання в сім'ї позначилися на характері учня, його поведінці і як вони впливають на позицію в класі).

2. Характеристика класу як колективу. Взаємодопомога та вимогливість у житті класу. Згуртованість класу в боротьбі за глибокі знання і високу дисциплінованість. Традиції колективу. Настрій, що переважає (мажорний, мінорний, спокійно-діловий). Роль учнів у житті класу (активісти, лідери, зірки, зневажені).

3. Загальні інтереси класу. Дружба та товаришування в класі. Взаємини між хлопчиками та дівчатками. Наявність угруповань та мотиви їх утворення. Відмінники та їх взаємовідносини з класом. Ставлення до дезорганізаторів та їх вплив на клас загалом і на певну особистість, зокрема (якщо таке явище існує).

4. Загальна характеристика навчальної діяльності. Характеристика успішності з окремих предметів. Улюблені уроки класу (чому?). Поведінка класу під час різних уроків. Переважаючі мотиви навчання (інтерес до знань, прагнення проявити себе, прагнення вивести клас в число кращих по школі, підготовка до вибору професії, прагнення виконати свій обов'язок тощо). Негативні соціально-психологічні явища в класному колективі (списування, підказки, дезінформація, заздрість, замовчування негативних вчинків тощо). Ставлення учнів до цих явищ.

5. Дисципліна в класі. Дисципліна на уроках та перервах. Хто найчастіше порушує дисципліну? Які заходи виховання дисциплінованості вживають учителі?

6. Робота студента-практиканта в класі з метою підвищення суспільної активності учнів, прищеплення їм рис колективізму.

7. Висновки. Стисло викладаються з'ясовані позитивні й негативні сторони, притаманні досліджуваному класу. З висновків мають логічно впливати конкретні психолого-педагогічні рекомендації щодо поліпшення роботи з учнівським класом учителям, батькам, учнівським організаціям.

Провести не менше **двох методик** дослідження.

Рекомендований список першоджерел для виконання аналізу:

1. Дербеньова А. Г. Педагогічна діагностика у класному керівництві. Харків: Вид. група «Основа», 2007. 176 с.
2. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: Навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів. / За заг. ред. М.С. Корольчука. К.: Ельга, Ніка-центр, 2005.

3. Пашукова Г.І., Допіра А.І., Д'яконов Г.В. Практикум із загальної психології. / За ред. Г.І. Пашукової. К.: «Знання», КОО, 2000.
4. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 489 (з0791-06) від 29.06.2006) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00#Text>

Основною формою контролю здобувачів освіти за проходженням педагогічної практики є **підсумкова конференція**, що проводиться через певний час по закінченні практики. У своїх виступах студенти аналізують позитивні й негативні сторони практики, цікаві знахідки передового досвіду педагогічного колективу школи, звертають увагу на забезпечення уроків роздавальним, ілюстративним матеріалом, на впровадження інноваційних методів проведення уроків, виховних заходів, проведених учителями. Особлива увага звертається на труднощі, які відчули студенти під час підготовки і проведення уроків.

Особливості дистанційного (змішаного) проходження навчально-залікової практики

Дистанційне проходження практики дозволяється здобувачам освіти за умови переходу баз практики (ЗЗСО) на дистанційну форму навчання учнів (зокрема, у період карантину, пов'язаного з розповсюдженням Covid-19, російсько-української війни). У такому випадку, перелік вищезазначених завдань для здобувачів вищої освіти може бути дещо скорочений та змінений. Якщо їхнє навчання у цей час також здійснюється в дистанційній формі, настановча конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet або ZOOM. Студентів ознайомлюють зі змінами щодо вимог практики та забезпечують усіма необхідними методичними матеріалами в електронній формі. Допуск до практики, індивідуальні консультації та методичні семінари протягом практики групові методисти теж проводять зі студентами дистанційно. Протягом проходження практики здобувач освіти повинен тримати постійний дистанційний зв'язок з класним керівником і з учителем англійської мови, зарубіжної літератури: отримувати індивідуальні консультації, брати зразки необхідної навчальної документації, спостерігати за проведенням онлайн уроків із учнями або проводити такі уроки самостійно тощо. Всю звітну документацію здобувач освіти оформляє в електронній формі та під'єднує до Google Classroom, якщо з технічних причин такої можливості немає, то практикант може вислати матеріали на корпоративну електронну пошту інституту та електронні адреси методистів протягом трьох днів після закінчення практики. Підсумкова конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet чи ZOOM.

Аналіз звітних матеріалів дозволяє методисту-предметнику зробити висновки про якість роботи, ступінь підготовленості здобувача освіти до майбутньої навчально-виховної роботи в школі з англійської мови та зарубіжної літератури, ставлення до обраної професії.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі власної оцінки методистом виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

Система оцінювання результатів проходження педагогічної практики на робочому місці вчителя

№ з/п	Розподіл балів за видами робіт		
	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1.	Проведення занять з англійської мови та зарубіжної літератури, наочність до цих занять	40	0,4
2.	Проведення виховного заходу з англійської мови /зарубіжної літератури	10	0,1

3.	Виконання завдань із психології	10	0,1
4.	Виконання завдань із педагогіки	20	0,2
5.	Оформлення документації	10	0,1
6.	Захист практики (участь у звітній конференції, фото-, відео презентація тощо)	10	0,1
	Разом	100	1,0

Порядок переведення рейтингових показників в європейські оцінки ECTS та в національну систему оцінювання

За школою ECTS	За 100 бальною шкалою ECTS	За національною шкалою	Значення оцінки за рівнями сформованості ЗК, ФК, ПРН
A	90-100	«5» відмінно	<p>Уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях, здобувачем освіти обґрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів із врахуванням їх вікових особливостей й індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо здобувач освіти виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови і аналізу занять. При цьому:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку. 2. Методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям. 3. Правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних та мовленнєвих вправ. 4. Практикант дає чіткі й методично грамотні установки на виконання учнями мовленнєвих дій. 5. Правильно розподіляє час уроку, час на мовлення учнів і вчителя. 6. Здобувач освіти практично не робить помилок, помічає помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляє. 7. Практикант використовує різні способи активізації учнів на уроці з урахуванням їх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до учнів. 8. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.

			<p>9. Правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.</p> <p>10. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до виучуваного матеріалу.</p> <p>11. Грамотно використовує наочність та технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені.</p> <p>12. Епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.</p>
В	82-89	«4» добре	Здобувач освіти навчальні та позакласні заходи провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо здобувач освіти виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:
С	74-81	«4» добре	<p>1. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.</p> <p>2. Методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання.</p> <p>3. В основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ.</p> <p>4. Практикант іноді робить несуттєві мовленнєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів.</p> <p>5. Практикант володіє різними способами активізації учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них.</p> <p>6. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.</p> <p>7. Правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.</p> <p>8. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці.</p> <p>9. Використовує наявні і самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна.</p>

			10. Епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.
D	64-73	«3» задовільно	Здобувач освіти у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність учнів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. При цьому:
E	60-63	«3» задовільно	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку. 2. Методичні прийоми не завжди раціональні, не відповідають меті. 3. Недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них. 4. Нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання. 5. Неправильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю. 6. Практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці. 7. Мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам. 8. Постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.
FX	35-59	«2» незадовільно	Практикантом не було досягнуто навчально-виховної мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна у процесі проведення уроків; якщо здобувач освіти виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи
F	1-34	«2» незадовільно	

Рекомендована література

Основна

1. Закон України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 № 1556-VII). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Інформаційно-комунікативні технології для якісної сучасної освіти. Методичний посібник : Українсько-польський досвід у програмі «Класна школа» / Ред. Вербицька П., Лучинська А., Магерський І. Педан-Слепухіна О. Львів, 2016. 178 с.
4. Класифікатор професій: ДК 003: 2010 / [розроб.: М. Гаврицька та ін.]. К.: Соцінформ: Держспоживстандарт України, 2010. 746 с.
5. Колос К.Р. Google Sites (Сайти) як засіб узагальнення професійного досвіду педагогічного працівника : практичний посібник. Житомир, 2016. 99 с.
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
7. Педагогіка якості освіти: планування роботи закладу загальної середньої освіти: науково-практичний коментар у запитаннях та відповідях. / Ред І. Осадчий. Київ: ДООУ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти». 65 с.
8. Постанова Кабінету міністрів України від 25.06.2020 № 519 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>
9. Почни з головного: навчально-методичний збірник-тренажер з питань вивчення законодавства України у сфері загальної середньої освіти / Моравська Н.С., Яцишин І.В., Музика М.С., Ручаковський А.М.: управління Державної служби якості освіти у Тернопільській області. 2020.
10. Типова програма «Методика навчання англійської мови». Освітній ступінь бакалавра. Івано-Франківськ, 2020. 126 с.
11. Федірко Ж.В., Дуняшенко Н.В. Запровадження елементів STEAM-технологій в освітній простір гімназії: методичний посібник. Кропивницький, 2020. 80 с.
12. Richards, J. C. Key Issues in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
13. Ur, P. A Course in English Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press. 2nd edition. 2012.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Реалізація на уроках іноземної мови педагогічного досвіду педагогів –новаторів. URL: <http://referatok.com.ua/pedagogika/realizaciya-na-urokah-inozemnoji-movipedagogichnogo-dosvidu-pedagogiv-novatoriv>
2. A Guide to Continuing Professional Development – Formal observations. London: British Council. URL: https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/filefield_paths/c226_cpd_formal_observations_report_v4_1.pdf.
3. Borg S. Teacher Research for Professional Development in Innovation in English Language Teacher Education / Pickering, G. and Gunashekar, P. (Eds.). New Delhi: British Council. P. 23–28. URL: http://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/attachments/tec14_papers_final_
4. Borg S. Twelve tips for doing teacher research in University of Sydney Papers in TESOL. URL: http://faculty.edfac.usyd.edu.au/projects/usp_in_tesol/pdf/volume12/Article06.pdf
5. British Council. Continuing professional development. URL:

<https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers>.

6. British Council. Creating an inclusive learning experience for English language learners with specific needs: Case studies from around the British Council's global network. URL:

<http://www.teachingenglish.org.uk/article/creating-inclusive-learningexperience-english-language-learners-specific-needs>.

7. Budden Jo. Writing activities. URL:
www.teachingenglish.org.uk/activities/writing-activities